

Клифърд Саймък

Човекоядци

Лишеят донесе новините. Мълвата беше пребродила стотици мили от слухове по криволичещия си път. Защото лишеят не растеше навсякъде. Той вирееше само там, където почвата беше рехава и оскъдна, където по-големите, по-силните и по-нахалните растения не можеха да му отнемат светлината, да му прекъснат корените, да го мачкат или да му причиняват други страдания.

Лишеят разказа случая на Никодемус, живото наметало на Дон Макензи, и всичко това се случи, защото Макензи се изкъпа.

Макензи се къпеше в банята, плискаше се във ваната и ръмжеше някаква песен, а през това време Никодемус, със съзнанието, че е само полунощ, се изниза през вратата. Без Макензи Никодемус беше всъщност дори по-малко от полунощ. Възприемани като разумни, Никодемус и другите от неговото племе ставаха действително такива само когато се увиваха около хората си. Те черпеха разум и чувства от хората, които ги обличаха.

В древността, преди хората да пристигнат в този мрачен свят, живите покривала водеха скучно съществуване. Рядко някой от тях се свързваше с висши форми на растителен живот. Все пак това беше малко по-добре от нормалното им състояние.

Когато обаче пристигнаха хората, покривалата живнаха. Между тях и хората от Земята възникна пълно взаимно съгласие, удобна и изгодна форма на симбиоза. В определен момент покривалата дори станаха едни от най-значителните фактори в изследването на галактиката.

Хората, които ги намятаха като мантия на раменете си, никога не се притесняваха за своята прехрана; знаеха, че ще бъдат добре заситени, с научна точност, компенсираща автоматично нарушенията в метаболизма, произтичащи от външните условия. Защото странните растения притежаваха способността да събират енергия и да я превръщат в храна за човешкото тяло в пълно съответствие с медицинските изисквания.

Докато покривалата даваха на хората храна и топлина и им служеха за семеен лекар, хората ги обезпечаваха с нещо още по-ценно – съзнанието за живот. От момента, в който едно растение се увиеше около човека, то ставаше в известен смисъл негов двойник. Споделяше разума и чувствата му, отплуваше от собственото си печално съществуване в един по-висш псевдоживот.

Изпълзнал се от банята, Никодемус постепенно бе обзет от раздразнение. Почувства как тънкият слой човешки живот бавно се оттича от него, оставяйки го изпълнен с досадно негодувание.

Накрая, почувствал се съвсем обременен, той се заклатушка навън

от търговския пункт, пропит от собствената си самота, с несигурността на понесен от вятъра лист.

Унилото керемидено-червено слънце Сигма Драко огряваше свят, който дори в следобедните часове изглеждаше обгърнат в мрак и смътната форма на Никодемус хвърляше извита невеществена пурпурна сянка върху зеленикаво-вишневата пръст. Едно стрелящо дърво се прицели в Никодемус, но не улучи най-малко с цял ярд. От няколко седмици дървото беше с разцентриран мерник. В каквото и да се прицелеше, все не улучваше. Най-голямото му постижение беше да изплаши до смърт Нели, роботката счетоводител, която никога не лъжеше, като изстреля едно от куршумообразните си семена срещу облицования със стомана гарнизон.

Но никой не взе това много навътре, защото на никого не му пукаше за Нели. В присъствието на Нели човек не можеше да прекара дори с пукнат грош фирмата. Впрочем тъкмо по тази причина тя заемаше поста си.

От няколко седмици обаче Нели не беше досаждала на никого. Беше се хванала с Енциклопеда, който май бавно полудяваше, опитвайки се да си представи нейните мисли.

Никодемус каза на стрелящото дърво мнението си за него, попадайки в самата му същност, като продължаваше да криволичи. Дървото смяташе Никодемус за предател и зеленчуков ренегат, пусна още един изстрел, не улучи с два ярда и се отказа с отращение.

Така той научи, че Алдер, второразреден музикант някъде от Мелъди Боул, най-после е написал шедьовър. Никодемус знаеше, че това може да се е случило преди седмици, защото Мелъди Боул отстоеше на половин свят и новините понякога пътуваха дълго, но въпреки това той веднага хукна към гарнизона. Защото такава новина не можеше да чака. Това бе вест, която Макензи трябваше да научи веднага. На последната отсечка Никодемус вдигна облак прах и се плъсна триумфално пред вратата, над която висеше грубо изписан надпис:

ГАЛАКТИК ТРЕЙДИНГ КЪМПАНИ

Никой не можеше да си представи каква хубава работа вършеше надписът. Човеците бяха единствените живи същества на планетата, които можеха да го прочетат.

Пред вратата на банята Никодемус отстъпи назад и с буйно нетърпение удари пърхашото си его в нея.

– Добре де – извика Макензи, – добре. Знам, че пак се забавих. Успокой се. Ей сега ще съм готов.

Никодемус се успокои, но докато през него преминаваха гърчовете на новината, която трябваше да съобщи, чу как Макензи хипопотамства във ваната. С безупречно увития Никодемус около себе си Макензи влезе в кантората и завари Нелсън Харпър, фактора, да си пуши лулата и изучава тавана с крака, вдигнати на бюрото.

– Как е, момче – рече факторът и посочи бутилката с лулата си. – Ударй един гълток.

Макензи удари един гълток.

– Никодемус е ходил да клюкарства с лишея. Казва, че диригент на име Алдер е написал симфония. Истински шедьовър според лишея.

Харпър свали краката си от бюрото.

– Никога не съм чувал за авер на име Алдер – каза той.

– Не беше чувал и за Кадмар – припомни му Макензи, – преди да напише Симфонията на червеното слънце. А сега всички са луди по него.

– Каквото и да е направил този Алдер, трябва да се заемем с него. Дори и посредствените парчета носят печалба. Хората на Земята напълно са откачили по тази наша дървесна музика. Като она юнак... а, бе, композитора...

– Уейд – вметна Макензи. – Дж. Едгертън Уейд. Един от най-великите композитори на Земята. Оттегли се огорчен, след като чу Червеното слънце. После изчезна и сега никой не знае къде е.

Факторът потърка лулата о дланите си.

– Смешна работа. Да дойдеш тука с представата, че най-големият ти шанс е да попаднеш на нови лекарства или пък нов вид храна, нещо за ресторантите от висока класа, по десет каймета на ястие. Или пък някакъв нов минерал. Като на Ета Касиор. А пък то нищо такова. Само музика. Симфонийки. Класика.

Макензи отново надигна бутилката, остави я и си избърса устата.

– Не съм сигурен дали харесвам такъв тип музика – заяви той. – Не разбирам много от музика. Но все пак звучи ми забавно, поне тази, която съм слушал. Разръква ти мозъка.

Харпър изсумтя:

– Ще си добре, докато си имаш достатъчно серум. Ако не можеш да понасяш музиката, просто си стоиш тъпкан със серум и тя няма да те засегне.

Макензи кимна:

– Нещо подобно му се беше случило на Александър тогава, помниш ли? Закъсал беше със серума, докато ходи в Боул да се пазари с дърветата. Музиката сякаш го беше завладяла. Не искаше да си тръгне. Само се биеше, мяташе и крещеше... Чувствах се като мерзавец, когато го отвеждах оттам. Оттогава никога не е бил съвсем същият. На Земята докторите успяха да го позакърпят, но го предупредиха повече да не се връща.

– Александър се е върнал – каза Харпър спокойно. – Грант го е разпознал в гарнизона Грумбридж. Сдушил се е с грумите, предполагам. Той просто е един страхлив ренегат, тръгнал срещу собствената си раса. Вие, момчета, не трябваше да го спасявате тогава. Трябваше да оставите музиката да го довърши.

– Ще направим ли нещо по тоя въпрос? – интересува се Макензи.

Харпър сви рамене.

– Какво можем да направим? Освен ако не поискам да обявя война в Грумбридж. Няма да стане. Не си ли чувал, че между Земята и Грумбридж 34 всичко е хубост и прелест? Това обяснява защо двата гарнизона са толкова отдалечени от Мелъди Боул. Тъй че всеки от нас ще си получи своя честен дял от музиката. По някакво мълчаливо споразумение и двете фирми се юрнаха. Галактиката стана толкова чиста, колкото никога не биха искали да бъде, ако знаеха, че си имаме шпионин в гарнизона Грумбридж.

– Но и те си имат един при нас – заяви Макензи. – Естествено, не можахме да го открием, но знаем, че има такъв. Спотайва се някъде в горите и наблюдава всяко наше движение.

Харпър кимна с глава.

– На грумите не можеш да имаш доверие. Въшливите малки насекоми свадат багажа веднага. Те не искат тази музика, не могат да я използват. Вероятно не знаят що за музика е това. Нямаат никакъв слух. Обаче знаят, че на Земята я искат, че ще платят без пазарлък за нея и затова са тук, да ни изпреварят. Действат посредством птици от рода на Александър. Те вземат стоката, а Александър я разнася.

– Какво ще кажеш да прескочим до Александър, шефе?

Мундшукът на лулата изтрака между зъбите на Харпър.

– Зависи от обстоятелствата. Бихме могли да го вербуваме. Да го измъкнем от грумите. Той е добър търговец, фирмата ще има полза от него. Макензи поклати глава.

– Не става. Той мрази ГАЛАКТИК за нещо, станало преди години. По-скоро ще ни вкара в беля, отколкото да извлече полза дори за себе

си.

– Може да се е променил – предположи Харпър. – Може вие, момчета, да сте му повлияли, като го спасихте.

– Не вярвам – настоя Макензи.

Факторът се пресегна през бюрото, издърпа кутията с тютюн пред себе си и отново започна да си тъпче лулата.

– Помъчих се да проуча още нещо – каза той. – Чудех се какво да правим с Енциклопеда. Иска да върви на Земята. Изглежда, вече е взел от нас онова, което може да възбуди апетита му към познание. Казва, че иска да отиде на Земята и да изучи нашата цивилизация.

Макензи се намръщи.

– Този сладур яко ни разчепка мозъците. Знае дори неща, които ние сме забравили, че сме знаели някога. Предполагам, че си е такъв по прихода, обаче ми настръхват косите, като си помисля.

– Сега се е лепнал за Нели – каза Харпър. – Опитва се да изкопчи от нея всичко, което тя знае.

– Ще му свърши работа, ако успее.

– Опитвах се да си го представя – каза Харпър. – Аз обичам това негово човъркане в мозъка още по-малко и от тебе, но ако го заведем на Земята, далеч от твърдата почва под краката му, може би ще успеем да му смъкнем гарда. Той наистина знае много неща за тази планета, които могат да ни бъдат от голяма полза. Спомена ми нещо...

– Не ставай глупав – прекъсна го Макензи. – Не ти е казал нищо повече от това, което е трябвало да ти каже, за да те накара да повярваш, че сделката не е еднопосочна. Каквото и да ти каже, то сигурно не е от голямо значение. Не се заблуждавай, той ще даде информация само срещу информация. А този сладур ще се радва да получи всичко даром.

Факторът погледна остро към Макензи.

– Не съм сигурен, но май ще трябва да те пратя в отпуска на Земята – заяви той. – Оставяш се нещата да те разстроят. Губиш перспективата. Знаеш много добре, че чуждите планети не са Земята. Трябва да си готов за всякакви откачени неща, да свикнеш с тях, да възприемеш тяхната логика.

– Знам всичко това – съгласи се Макензи. – Но честно казано, шефе, това място понякога ми действа на нервите. Дървета, които стрелят по теб, говорещи лишеи, лози, замерящи те с мълнии, а сега пък и този Енциклопед.

– В Енциклопеда има логика – настоя Харпър. – Той е хранилище на знания. Има ги такива и на Земята. Хора, които учат заради самото

учение, никога не се надяват да приложат познанията, които трупат. Извличат непонятно самодоволство от това, че са добре осведомени. Съчетай жаждата за знания с феноменалната способност за запомняне и кординиране на тези знания и ще получиш Енциклопеда.

– Но той трябва да има някаква цел! – настоя Макензи. – Нещо трябва да стои зад тази жажда за знания. Простото попиване на факти не върши никаква работа, ако не ги използваш.

Харпър безстрастно изпуфка с лулата си.

– Може и да има някаква цел, но тя да е толкова дълбока и различна, че ние да не можем да я разгадаем. Тази планета е един зеленчуков свят, зеленчукова цивилизация. На Земята животните са взели инициативата и растенията не са имали късмет да се учат и развиват. Но тук положението е различно. Растенията са тези, които са еволюирали и овладели положението.

– Ако има някакъв смисъл, ние би следвало да го знаем – настоя Макензи. – Не можем да си позволим да се лутаме сред подобни неща. Ако Енциклопеда играе някаква игра, трябва да знаем каква е. От свое име ли действа? С открити карти? Или представя света подобно на премиер-министър или държавен орган? Или е изоставен от друга цивилизация, която си е заминала? Нещо като жив архив, все още функциониращ, макар вече да няма нужда от него?

– Прекалено много се притесняваш – каза му Харпър.

– Длъжни сме, шефе. Не можем да позволим нещата да ни се изпълзват. Възприели сме схващането, че превъзхождаме тази зеленчукова цивилизация, ако въобще можем да я наречем цивилизация. Логично схващане, защото копривата, глухарчетата и дърветата не будят опасения там, при нас. Но това, което важи за Земята, не важи тук. Трябва да си зададем въпроса: що за цивилизация е това? Какво иска? Какви са нейните намерения и как би ги осъществила?

– Отклоняваме се от темата – рязко каза Харпър. – Беше дошъл тук да ми разкажеш за някаква нова симфония.

Макензи потри ръце.

– Добре, щом така искаш.

– Може би най-добре е да помислим как да я запишем колкото се може по-скоро. Не сме имали нещо наистина хубаво от Червеното слънце насам. И ако се офлянкваме, грумите ще ни я измъкнат под носа.

– Може би вече са го направили – каза Макензи.

Харпър изпуфка самодоволно с лулата си.

– Още не са. Грант ме държи в течение за всяка тяхна стъпка. Той

не пропуска нищо в гарнизона Грумбридж.

– Също както и при нас – заяви Макензи. – Не можем да се юрнем с протегнати ръце. Шпионинът на грумите също не спи.

– Имаш ли някаква идея? – попита факторът.

– Можем да вземем землекопа – предложи Макензи. – По-бавен е от флаера, но ако вземем флаера, грумите ще разберат, че готвим нещо. А колата я използваме по десет пъти на ден и те няма да заподозрат нищо.

Харпър се замисли.

– Идеята си я бива, момче. Кого би взел още?

– Нека да бъде Брад Смит – каза Макензи. – Двамата ще се справим екстра. Той е стар заселник, познава нещата.

Харпър кимна.

– Добре е да вземеш и Нели.

– Как ли пък не! – излая Макензи. – Какво си намислил? Искаш да я разкарам, за да ти е чиста работата?

Харпър тръсна сърдито посивялата си глава.

– Добра идея, но вече не може да се осъществи. Един цент да липсва и тя е по следите ти. Преди срещу малък подкуп можеше да се измъкне това-онова, но вече не. Не, откакто пуснаха тези работи счетоводителки, надъхани с честност и почтеност.

– Няма да я взема – твърдо заяви Макензи. – Разбери ме, не мога. Ще бъдва закони през целия път натам и обратно. Пък и любовта, дето я върти с този Енциклопед... вероятно ще иска да остава насаме с него. И без това ще имаме достатъчно неприятности със стрелящите дървета, електролозията и всички други откачени зеленчуци, без да разполагаме с образувана тиква или консервен адвокат под ръка.

– Трябва да я вземеш – меко настоя Харпър. – Има ново постановление. Трябва да се взема по някой от тях при всяка сделка за доказателство, че си постъпил правилно с местните. А постановлението е изцяло по твоя вина. Ако не се беше правил на тарикат при сделката с Червено-то слънце, фирмата никога нямаше сама да се сети.

– Аз само спестих на фирмата малко пари – запротестира Макензи.

– Ти знаеше – твърдо му напомни Харпър, – че стандартната цена за симфония са два бушела тор. Защо трябваше да удариш Кадмор с половин бушел?

– Боже! – възкликна Макензи. – Кадмор си нямаше понятие, беше готов да ме разцелува и за бушел и половина!

– Не е там работата. Фирмата иска да сме начисто с всеки, с когото

търгуваме, дори това да е просто едно дърво.

– Знам – сухо отвърна Макензи. – Знам си урока.

– Точно така – каза Харпър. – И затова ще вземеш Нели. – Загледа Макензи над чашката на лулата си. – Тъкмо да съм сигурен, че няма да го забравиш отново.

Човекът, който на Земята беше известен като Дж. Едгъртън Уейд, приклепна на ниския хълм, спускащ се към Мелъди Боул. Мътно, Червеното слънце се плъзгаше към пурпурния хоризонт и скоро, Уейд знаеше това, дърветата щяха да засвирят редовния си вечерен концерт. Той се надяваше, че отново ще чуе удивителната нова симфония на Алдер. Мисълта за нея го накара да потръпне в екстаз. Потръпна отново, като си помисли за залязващото слънце. Скоро щеше да се спусне вечерният хлад.

Уейд нямаше живо наметало. Хранителните му припаси, скрити в малката пещера на хълма, бяха на привършване. Корабът му, смачкан при неумелото приземяване на планетата преди близо година, представляваше рждясала купчина. Дж. Едгъртън Уейд беше почти на края на силите си и го съзнаваше. Странно, но не му пукаше. Откакто беше дошъл тук, сред хълмовете, живееше в свят от красота. Вечер след вечер слушаше концертите. Това ми стига, каза си той. След една година с такава музика всеки може да си позволи лукса да умре.

Обходи с очи малката долина, представляваща Боул, видя дърветата, наредени в правилни редици, сякаш някой ги беше посадил така. Някаква разумна сила, преди много години настанила се в този хълмист край като него сега, заслужана в музиката.

Той знаеше обаче, че няма никакви доказателства, поддържащи такава хипотеза. Никакви останки от градове не бяха открити в този свят. Никакви следи, че цивилизация в земния смисъл на думата е съществувала тук. Нищо не подсказваше, че цивилизована раса някога е отправяла поглед към долината, че е имала нещо общо с планирането на Боул.

Така беше – нищо друго, освен тайнствените знаци върху хълма над пещерата, където криеше храната си и спеше. Драскулки, които не приличаха на никоя позната писменост. Може да са дело на други пришълци, които също като него са дошли да слушат музика, докато смъртта не ги е сполетяла.

Все още приведен, Уейд се завъртя на пети. Можеше да надраска собственото си име наред с другите драсканици. Както се попълва хотелска регистрация. Самотно име, издълбано върху самотна скала. Мрачно име, кратък помен – и това щеше да бъде единственият

надгробен паметник, който някога би имал.

Музиката щеше да започне скоро и тогава той ще забрави пещерата, храната, която беше на привършване, ръждясващия кораб, който никога няма да го отведе отново на Земята, дори ако поиска да се върне. А той не искаше, не можеше да се върне. Боул го държеше в клопката си, музиката беше оплела паяжината си около него. Той знаеше, че без нея не може да живее. Беше станала част от него. Ако му я отнемеха, щеше да се превърне в празна черупка, защото сега тя бе част от живата сила, струяща в тялото му, част от мозъка и кръвта му, сребърна нишка, преминаваща през мислите и съзнанието му. Дърветата мълчаха в стройни редици, до всяко дърво имаше малка могилка, подиум за диригентите, а до всеки подиум – тъмни усти на дупки. Диригентите, Уейд знаеше това, бяха вътре в тези дупки и си почиваха преди концерта. Диригентите бяха животни и се нуждаеха от почивка. А дърветата никога нямаха нужда от почивка. Те никога не спяха. Те никога не се изморяваха, тези сиви мрачни дървеса, пеещи под пустото небе, пеещи за забравени и несбъднати дни, за дните, когато Сигма Дракон е била могъщо слънце, и за сетните дни, когато ще се превърне в пепел, плуваща в пространството. И за други неща, които землянинът никога не би могъл да разбере, а само да усеща, да се стреми към опознаването им. Неща, предизвикващи странни мисли в съзнанието, шокиращи с непривични за земляните чувства. Мисли и чувства, които дори не можеш да назовеш, а само упорито преследваш, знаейки предварително, че са непостижими.

На практика, разбира се, самите дървета не пееха. Уейд го знаеше, но не се замисляше често за това. По-скоро беше склонен да приеме, че е така. Рядко мислеше за музиката по друг начин, освен като присъща на дърветата, и пренебрегваше малките същества вътре, които в действителност я създаваха, а дърветата им служеха за клавиатура. Съществва? Това бе всичко, което знаеше. Насекоми, вероятно колонии от насекоми във всяко дърво, а може би дори нимфи или елфи, или други някакви творения, с които гъмжат детските приказки. Макар че е глупаво, каза си той, елфи там вътре няма.

Всяко насекомо, всеки горски дух даваше своя малък принос в общото оркестриране, подчинено на мисловните трептения на диригентите. Диригентите измисляха музиката, задържаха я в мозъка си, а съществата в дърветата откликваха.

Така погледнато, не звучи толкова хубаво, помисли си Уейд. Премислянето разваляше красотата. По-добре да възприемам и да се наслаждавам без обяснения. Навремени идваха хора, не много често, хора

от плът и кръв, хора от някой търговски гарнизон на планетата. Идваха да записват музиката и си отиваха. Уейд не проумяваше как е възможно да си отидеш след като веднъж си я чул. Смътно си спомняше, че все пак има начин да се имунизираш срещу магията ѝ, за да можеш да си тръгнеш – да притъпиш сетивата си до степен тя да не може да те обсеби. Уейд потръпна от тази мисъл. Това беше светотатство. Но не по-голямо, отколкото да запишеш музиката и да я изпълняват земни оркестри. Дали земен оркестър щеше да я свири така, както той я слушаше тук всяка вечер? Само да можеха земните ценители да я чуят такава, каквато звучеше тук, в тази древна котловина!

Когато дойде землянинът, Уейд вече се беше скрил. Можеше да бъде някой от тези, които се опитваха да го върнат, да го откъснат от музиката на дърветата.

Вечерният полъх доведе смътно звуково вмешателство, недопустимо тук, в котловината – шум от удар на стомана в камък.

Той се поизправи в укритието си и се опита да определи посоката на звука. Отново го дочу, от отдалечения край на котловината. Защити с ръка очите си от залазващото слънце и се втренчи в движещите се фигури. Бяха трима и един от тях, това той забеляза веднага, беше землянин. Другите двама бяха причудливи създания, които отдалеч приличаха на чудовищни хлебарки, чиито черупки отразяваха последните лъчи на Сигма Драко. Главите им напомняха ухилени черепи. Бяха препасани с ремъци, очевидно за инструменти или оръжие.

Грумбриджанците! Но какво правеха грумбриджанци със землянин! Те бяха смъртни врагове и водеха неспирни търговски войни, щом интересите им се сблъскаха.

Нещо блесна на слънцето – лъскав уред, който дълбаеше и се издигаше, проникваше и излизаше.

Дж. Едгъртън Уейд замръзна от ужас.

Това не можеше да бъде!

Тримата разкопаваха музикално дърво!

* * *

Лозата се виеше през тръпнешото тревно море, чувствителните ѝ пипала се ключваха в примка около жертвите – странни шумни същества, които все още обикаляха праволинейно наоколо. Идваха, душеха простодушно пред себе си, без да подозират опасността.

Действията на лозата бяха ненадежни. Никой не можеше просто така да се движи по тази планета. Само за момент тръпка на съмнение

премина по цялата ѝ снага, съмнение в смисъла да нападаш нещо толкова беззащитно. Но съмнението отшумя бързо, изместено от лакомото очакване, което порочното растение изпита в бърлогата си сред стрелящите дървета. Лозата потрепери, опиянена от вибрациите, преминаващи по пипалата ѝ.

Чудноватото нещо изръмжа и лозата се напрегна, готова за битка с всяка своя фибра. Нека само да се приближи до едва забележимата ѝ хватка... Жертвата направи тъкмо това, но за част от секундата сякаш щеше да излезе от нейния обсег. В този момент леко залитна, натъкнала се на някакво възвишение, и пипалото на лозята се метна, сграбчи я в здрава хватка, уви се обезумяло и задърпа, задърпа с цялата си мощ.

Вътре в землекода Дон Макензи усети как машината се залюля неприятно, моторът се задави и гъсеничните колела забуксуваха в усилието си да се освободят.

Зад него Бредфорд Смит нададе тревожен вик и се наведе за енергетичния пистолет, който, изпаднал от стойката си, се въргалаше по пода. Нели, замаяна от накланянето, се намери да лежи по гръб в ъгъла. Енциклопедът, също изпаднал в шоково състояние и намотал спираловидния си корен около една тръба, се люшкаше махалообразно като закотвена костенурка. Звънтеше стъкло, скърцаше метал. Землекодът сякаш риеше въздуха, влачеше се и изравяше големи бразди в земята.

– Това е лоза! – изкрещя Смит.

Макензи мрачно кимна, стиснал кормилото. Тъй като колата се въртеше, той успя да забележи витите примки на нападателя, излизаци от горичката със стрелящи дървета. Нещо изсвистя срещу предното стъкло и се разби сред облак прах. Стрелящите дървета сякаш оживяха.

Макензи напъна мотора, развъртя землекода в широк кръг, като спечели по този начин известно пространство в здравата прегръдка на лозата, рязко зави и усили скоростта, докато тя се гърчеше и мятеше във въздуха с безумна ярост. Ако можеше да изстиска още скорост и да даде максимален отпор на изопнатата лоза, Макензи беше сигурен, че ще успее да разкъса хватката ѝ. На прав участък бягството би било безнадеждно, понеже лозата, веднъж хванала здраво, по сила и твърдост не отстъпваше на стоманено въже.

Смит беше успял да отвори вратата и се опитваше да стреля.

Енергетичният пистолет пукаше напосоки. Колата се тресеше и набираше скорост, а куршумообразните семена на стрелящите дървета свистяха и плюсяха по нея. Макензи подвикна окуражаващо на Смит. Краят на борбата приближаваше. Всеки момент можеше да се очаква

трясък от достигналото до краен предел изопване на лозата.

Настъпи с ужасяваща внезапност, със страхотен глух стон. Макензи инстинктивно вдигна ръце, за да се предпази. В краткия миг на ужас той разбра, че лети към предното стъкло. В главата му блесна гигантски пламък и изпълни вселената. После заплува в тъмнината, която беше студена и мека, и той откри, че мисли как всичко ще бъде наред, всичко ще бъде... всичко...

Но далеч не всичко беше наред. Разбра го в момента, в който отвори очи и втренчи поглед във висящите над него заплетени отломки. Дълго остана неподвижен, дори не се запита къде се намира. След това се размърда и едно стоманено парче го удари по крака. Внимателно плъзна крака си нагоре, за да го освободи от желязото. Крачолът се разпра със сърдит звук, но кракът му беше свободен.

– Не ставай, умнико – обади се нещо, но гласът като че ли идваше от самия него.

Макензи се зарадва.

– Значи си добре – каза той.

– Разбира се, добре съм – каза Никодемус. – Но ти имаш няколко кръвоизлива и една-две драскотини, възможно е и главоболие, ако... Гласът заглъхна и млъкна. Никодемус беше зает. В момента представляваше лекарски кабинет, моделиращ от енергия всички онези неща, така необходими на човек с една-две синини, няколко драскотини и възможност за поява на главоболие.

Макензи лежеше по гръб и втренчено гледаше заплетените отломки.

– Чудя се как ще се измъкнем оттук – каза той.

Отломъците над него се размърдаха. Някакъв чарк изпадна от усуканата метална купчина и му разряза бузата. Той унило изруга.

Някой го викаше по име и той отвърна.

Отломъците се разшаваха бурно, буквално се разпаднаха. Дълга метална ръка се протегна надолу, сграбчи го за раменете и го измъкна – не много внимателно.

– Благодаря, Нели – каза той.

– Млъквай – кисело каза Нели.

Коленете леко го въртяха. Той седна и огледа землекода. Вече не приличаше много на землекод. Беше се преобърнал и сплескал о издутината. От лявата му страна Смит също седна на земята и се захла.

– Какво ти става? – изсумтя Макензи.

– Изтръгната е из корен – ликуваше Смит. – Помогни ми, само да я

измъкнем от почвата. Тази лоза няма вече да досажда на никого.

Макензи погледна удивено към лозата. Лежеше, свита на кълбо, проснала се по посока на горичката, нежна в смъртта си. По-дребните ѝ пипълца все още стискаха заплетените отломъци на землекода.

– Държи се – изпъшка Макензи. – Не сме разкъсали захвата ѝ!

– Аха – съгласи се Смит, – не сме разкъсали захвата, но сигурно сме я унищожили.

– Имахме късмет, че не беше електрическа. Иначе щеше да ни изпържи.

Смит кимна мрачно:

– И сега добре ни нареди. Тази кола няма да се движи повече. А сме на няколко хиляди мили от къщи.

Нели се подаде от една дупка в отломките с Енциклопеда под една-та мишница и потрошеното радио под другата. Тръшна ги на земята. Енциклопедът пропълзля няколко стъпки, завинти коренчето си в почвата и вече си беше като у дома.

Нели погледна Макензи сърдито.

– Хубавичко ще ви наклепам за това – отмъстително заяви тя. – Що за идея, да се потроши толкова хубава нова кола! Знаете ли колко струва една кола на компанията? Не, разбира се. И не ви интересува. Просто си я карате и си я чупите. Нищо, нали компанията има много пари, ще купи нова. Понякога се питам, дали понякога се питате откъде се взема заплатата ви. Ако аз бях на мястото на компанията, щях да ви удържа колата от заплатата. До последния цент!

Смит втренчено изгледа Нели.

– Някой ден – каза той – ще взема един голям чук и ще изиграем един кадрил с тебе.

– Тук някъде имаше нещо подходящо – подкрепи го Макензи. – Понякога съм склонен да мисля, че компанията се е поувлякла с тези високосъзнателни работи.

– Не трябва да го казвате – процеди Нели. – Като че ли съм проста машина, недостойна за нула внимание. Предполагам, сега ще речете, че вие не сте виновни, че нищо друго да направите не сте могли.

– Държах се поне на четвърт миля от всякаква растителност – изръмжа Макензи. – Кой е чувал за лоза, която може да се протегне толкова далече?

– Това хич не е всичко – излая Нели. – Смит улучи няколко дървета пушки.

Двамата мъже погледнаха към гората. Нели казваше истината. Над

горичката се виеха бели кълбета дим.

Смит зацъка с език с престорена тревога.

– Дърветата стреляха по нас – заоправдава се Макензи.

– Това е без никакво значение – развика се Нели. – Правилникът проповядва...

Макензи й махна да млъкне.

– Да, знам. Дял 17 от главата за Отношенията с Извънземни Форми на Живот: „Никой служител на компанията не може да използва оръжие или да причини друга вреда, или да направи опит за причиняване на вреда, или да застрашава обитател на друга планета с изключение на случаите на самозащита, и то само ако са безрезултатни всички останали средства за бягство или разрешение на въпроса.“

– А сега се налага да се връщаме в гарнизона – повиши глас Нели. – Тъкмо да стигнем и хайде обратно. Мълвата за стореното от нас ще плъзне. Лишеят сигурно вече е хукнал. Да се изтръгне лозе от корен и да се стреля по дървета! Ако не тръгнем обратно веднага, няма да се върнем никога. По пътя всяко живо същество ще ни причаква.

– Лозата си беше виновна – занарежда Смит. – Опита се да ни улови. Опита се да ни открадне колата, може би и да ни убие, само заради жалките унци радиий в мотора! Радиат си е наш. Не е на лозата. Принадлежи на любимата ти компания.

– За бога, не й казвай това – предупреди го Макензи. – Ще вземе да образува еднолична роботска експедиция, изтръгваща лози наляво и надясно.

– Добра идея – отвърна Смит. – Може да попадне на електрическа. Тъкмо ще й поолющи боята.

– Как е радиото? – обърна се Макензи към Нели.

– Скапано – отговори Нели с раздражение.

– А записващото устройство?

– Лентата е наред, мога да оправя и прибора.

– А бурканите със серума? Скапани ли са?

– Всичките без един.

– Ами добре тогава – рече Макензи, – Иди и измъкни две торби тор. Продължаваме нататък. Мелъди Боул е само на петдесет мили.

– Не може така – запротестира Нели. – Всяко дърво, всяка лоза ще ни причакват...

– По-безопасно е да вървим напред, отколкото да се връщаме – каза Макензи. – Дори без радио. Харпър ще изпрати някого с флаера да огледа защо се бавим.

Той се изправи и извади пистолета си.

– Иди и вземи каквото ти казах – заповяда той. – Или ще те направя на кайма.

– Добре, добре – изпищя Нели с внезапен ужас. – Няма нужда да ставаш толкова груб.

– Повече нито дума – предупреди Макензи, – иначе така ще те фрасна, че ще куцаш по целия път.

Стояха на открито, на прилично разстояние от горичката. Бяха нащрек.

Макензи тръгна пръв, след него се гърбеше Енциклопеда, стараяки се да стъпва в крачка. Зад тях вървеше Нели, натоварена с чувалите тор и съоръженията. Смит завършваше колоната. Едно стрелящо дърво се прицели в групата, но тя беше твърде далеч за точна стрелба. Зад четиримата с трясък се обади електрическа лоза.

Ходенето беше изнурително. Гъстата сплетена трева трябваше да се пори като вода, за да се мине през нея.

– Ще съжалявате за това – нареждаше Нели. – Ще ви накарам да...

– Млък! – кресна Смит. – Върши си там роботската работа, вместо да си пъхаш носа навсякъде.

Достигнали хълма, те заизкачваха тревистия скат. Внезапно звук като от яростно разпаряне на парче плат разцепи тишината. Спряха напрегнати, заслушани. Звукът се повтори още няколко пъти.

– Изстрели! – извика Смит.

Двамата мъже се втурнаха нагоре по ската. Нели галопираше тромаво след тях, чувалите с тор се блъскаха в раменете ѝ.

От върха Макензи огледа обстановката.

Недалеч от хълма някакъв мъж се беше стушил зад една издатина и стискаше оръжието си с неумело отчаяние. Насреща му се търкаляше преобърнат землекоп. Зад него стояха три фигури – един човек и две насекомоподобни.

– Груми! – възкликна Смит.

Добре насочен изстрел откъм землекопа улучи върха на възвишението и човекът зад него се притисна към земята.

Смит запълзя надолу, като се оглеждаше за друго прикритие във фланг на тримата от колата.

Откъм землекопа долетя човешки вик, изстрел от стрелящо дърво изпука по Смит, като остави димяща brazda на не повече от десет стъпки зад него.

Друг изстрел изтрещя покрай Макензи и го накара да се плъосне

зад едно възвишение. Втори изстрел извистя точно на главата му и той заотстъпва, като се стараеше да бъде плътно долепен до земята.

Отдолу, откъм ската, се носеха пронизителните ядни крясъци на грумбриджанците.

Макензи забеляза, че землекопът не беше единственото превозно средство край хълма. Виждаше се и ремарке с натоварено на него дърво. Макензи закумпя срещу залазващото слънце. Личеше, че дървото е било внимателно изкопано, корените му бяха още свежи и обвити в нещо прозрачно, по което беше избила блестяща влага. Ремаркетото стоеше наклонено под неудобен ъгъл, върхът на дървото метеше земята, свитите на топка корени стърчаха високо във въздуха. Смит сипеше смъртоносен огън по вражеския стан, а тримата долу му отвръщаха с откоси, които разораваха почвата около прикритието. След минута-две, съобрази Макензи, Смит щеше да се окаже в капан. Като ругаеше задъхано, Макензи заобиколи прикритието си, протегнал пред себе си пистолета със съжаление, че не е пушка.

Непознатият мъж стреляше наслуки, отправяше неточни изстрели по тримата, без да допринася кой знае колко за делото. Макензи разбра, че тежестта на битката пада върху гърба на Смит и върху неговия собствен.

Разсеяно се запита къде ли е Нели.

„Вероятно е преполовила пътя към гарнизона“ – помисли той, като насочи мушката към мястото, откъдето идваше най-опустошителният огън. Но в мига, в който натисна спусъка, стрелбата долу премина в хор от внезапни крясъци. Двамата грумбриджанци скочиха и хукнаха да бягат. Още на втората крачка нещо прелетя със свистене откъм ската и смаза единия от тях. Другият се заколеба като подплашен заек и докато се чудеше накъде да поеме, второ нещо долетя със свистене от подножието и го фрасна по нагръдника с трясък, който се чу дори от мястото, където лежеше Макензи. Тогава Макензи видя Нели. Тя крачеше по хълма, с лявата си ръка придържаше камъните, плътно притиснати о металната ѝ гръд, а дясната работеше като бутало. Разнесе се звън от удар о метал. Един от камъните не улучи целта и попадна в землекопа.

Човекът бягаше с всички сили на зиг-заг, докато Нели го замеряше неуморно. При опита му да спре и да я вземе на прицел, преградният огън от профучаващи камъни го задържа в капан. Втурнал се надолу по хълма, той се спъна, падна и си изтърва пушката. С вик на ужас се завтече по склона, а живото му наметало се вееше почти отвесно след него. Нели хвърли последния камък и в праволинеен тръс продължи нататък.

Макензи ѝ викна с прегракнал глас, но тя не спря. Изчезна зад хълма, почти настигнала бягащия мъж.

Смит възкликна с възхита.

– Гледай ти нашата Нели как го погна! Хубаво ще го обработи, като го сгащи.

Макензи потърка очи.

– Кой беше този? – попита той.

– Джек Александър – отвърна Смит. – Грант каза, че отново се навъртал насам.

Третият мъж се надигна тромаво иззад прикритието си и тръгна към тях. Не носеше живо наметало, дрехите му висяха на парцали, лицето му беше брадясало до очите. Посочи с палец към хълма, зад който се скри Нели.

– Майсторска маневра – възкликна той. – Тая ваша роботка го издебна в гръб.

– Ако е изгубила записващото устройство и чувалите с тор, ще ѝ стопя лагерите – свирепо процеди Макензи.

Мъжът го погледна.

– Вие ли сте джентълмените от търговския гарнизон? – попита той.

Те кимнаха.

– Аз съм Уейд – каза той. – Дж. Едгъртън Уейд...

– Чакайте малко! – извика Смит. – Да не би САМИЯТ Дж. Едгъртън Уейд? Изгубеният композитор?

Мъжът се поклони тържествено.

– Същият – каза той. – Макар че не знаех, че съм се изгубил. Прос-то дойдох да прекарам една година тук, една година с музика, каквато човек никога преди не е чувал.

Той се втренчи в тях.

– Аз съм миролюбив човек – заяви, сякаш ги предизвикваше да му докажат обратното. – Но когато ония тримата разкопаха Делбърт...

– Делбърт ли? – попита Макензи.

– Дървото – поясни Уейд. – Едно пеещо дърво.

– Тези жалки безделници – каза Смит – си въобразяват, че ще вземат дървото и ще го продадат на Земята. Мога да си представя мангизите, които някой би наброил, за да си има едно такова дърво в задния двор.

– Голям късмет, че дойдохме – трезво отчете Макензи. – Ако не бяхме дошли, ако го бяха отнесли, цялата планета щеше да тръгне по пътеката на войната. Щеше да се наложи да закриваме сергията. И да

чакаме с години, преди да можем да се върнем обратно.

Смит самодоволно потри ръце.

– Ще върнем скъпоценното дърво – заяви той. – И това страшно ни урежда! Отсега нататък ще ни дават музиката си ей-така, от чиста благодарност.

– Вие, джентълмени – каза Уейд, – се ръководите от корисни цели, но иначе сте на прав път.

Зад тях прозвучаха нечии тежки стъпки. Обърнаха се и видяха Нели да се спуска от хълма. Държеше живо наметало.

– Избяга – каза тя. – Обаче му взех наметалото. Сега си имам наметало като вас, момчета.

– За какво ти е на тебе живо наметало? – озъби се Смит. – Дай го веднага на мистър Уейд! Чуваш ли?

Нели се нацупи.

– Не ми позволявате да си имам нищо. Въобще не се държите с мен като с човек.

– Че ти не си! – рече Смит.

– Ако дадеш наметалото на мистър Уейд – подкупвашо каза Макензи, – ще ти разреши да покараш колата.

– Наистина ли? – зарадва се Нели.

– Разбира се – рече Уейд, като пристъпваше стеснително от крак на крак.

– Вземете наметалото – каза му Макензи. – То ви е необходимо. Изглежда, не сте яли от няколко дни.

– Не съм – призна си Уейд.

– Тогава пъхнете се вътре и се наяжте – каза Смит.

Нели му го подаде.

– Откъде можеш така добре да мяташ камъни? – попита я Смит.

Гордост проблесна в очите на Нели.

– На Земята играех бейзбол – отвърна тя. – Бях подавач.

Колата на Александър беше невредима, ако не се броят няколкото вдлъбнатини и разбитото от Уейд предно стъкло при първия му залп, изплашил шофьора така, че след рязък завой се беше нахендрил на един валчест камък. Музикалното дърво също беше невредимо, а корените му – все още достатъчно влажни в опакованите със зебло и напоени с вода буци пръст. В най-тъмния ъгъл на колата, свит на топка и безучастен към суматохата отвън, те откриха Делбърт, двуфутовия шофьор, който удивително наподобяваше пудел в стойка „на два крака“.

Грумбриджанците бяха мъртви, сплесканите им брони

свидетелстваха за енергичните пасове на Нели.

Смит и Уейд влязоха в колата да се приготвят за пренощуване. Нели и Енциклопеда тръгнаха да дирят изгубеното при бягството оръжие на Александър. Макензи, седнал на земята и акуратно наметнал Никодемус на раменете си, пушеше последната лула преди лягане.

Тревата зад колата изшумя.

– Нели, ти ли си? – меко попита той.

Нели колебливо запристъпва около колата.

– Сърдиш ли ми се? – попита тя.

– Защо да ти се сърдя. Ти си такава.

– Не можах да намеря оръжието.

– Видя ли къде го изпусна Александър?

– Да – каза Нели. – Нямахме го там.

Макензи се намръщи в тъмното.

– Това означава, че Александър се е върнал и го е взел. Не ми харесва. Ще започне да стреля по нас. Компанията ни никак не му се нрави. След всичко, което направихме днес, положително ще иска да ни отмъсти.

Той се огледа.

– Къде е Енциклопеда?

– Изплъзнах му се. Исках да поговорим за него.

– Добре – рече Макензи. – Давай.

– Той се опита да ми прочете мозъка.

– Знам. Всички нас вече ни е прочел. Добре се справя с това.

– Сега обаче има затруднения – съобщи Нели.

– Затруднен е да ти проучи мозъка? Не се и съмнявам.

– Не е нужно да говориш, сякаш моят мозък... – започна Нели, но Макензи я прекъсна.

– Не исках да кажа това, Нели. Доколкото разбирам, мозъкът ти е наред. Може би дори по-наред от нашите мозъци. Номерът е, че е различен. Нашите мозъци са естествени, мислят, разсъждават и помнят по общоприетия начин. Енциклопеда е запознат с този вид мозъци и съзнанията, които им съответстват. При тебе не е така! Мозъкът ти е изкуствен. Отчасти механичен, отчасти химически, отчасти електронен и бог знае още какъв. Все пак не съм специалист по роботика. Никога преди той не се е натъквал на такъв вид мозъци. Това вероятно го шокира. Ако някога на тази планета е имало цивилизация, тя не е била техническа. Тук няма и следа от техника. Никакви белези, които машините оставят върху планетите.

– Аз го изпързлях – кратко каза Нели. – Той се опитваше да ми прочете мозъка, а пък всъщност аз прочетох неговия.

Макензи се изправи.

– Виж какво... – започна той и седна отново. Загасналата лула увисна между зъбите му.

– Защо никога не си казвала, че можеш да четеш мисли? Сигурно през цялото време си се увъртала около нас да ни четеш мислите и да ни се подиграваш зад гърба.

– Не съм, честна дума – каза Нели. – На, честен кръст, не съм. Дори нямах представа, че мога да го правя. Но щом усетих Енциклопеда да ми ровичка в мозъка, както само той си знае, побеснях. Идеше ми да го напердаша. И реших, че щом той може да ми се рови в главата, и аз бих могла да се ровя в неговата. Опитах и се получи.

– Просто ей така? – попита Макензи.

– Не беше трудно – отвърна Нели. – Стана съвсем естествено. Сякаш съм знаела как става.

– Ако оня тип, дето те е измайсторил, разбере какво му е излязло изпод ръцете, ще си пререже гърлото.

Нели пристъпи по-близо.

– Плаши ме – каза тя.

– Сега пък какво те плаши?

– Това, че Енциклопеда знае твърде много.

– Чуждоземска му работа – рече Макензи. – Трябва да си го очаквала. Не се забърквай с чуждоземна психика, ако не си готова за изненади.

– Не е точно тъй – каза Нели. – Знаех, че си имам работа с чуждоземец. Но той знае и други работи. Дето не би трябвало да ги знае.

– За нас ли?

– Не, за разни други места. Дето не са нито на Земята, нито на тази планета. Където землянин още не е стъпвал. И разни други работи, които нито земляните, нито пък Енциклопеда могат да знаят.

– Например?

– Например съвсем непознати математически уравнения. Няма откъде да ги знае, ако е живял само на тази планета. Уравнения, които не можеш да познаваш, освен ако не знаеш много повече за времето и пространството дори от Земяните. С философията е същото. Шантави идеи, главата ти се замайва, ако се опиташ да си представиш що за хора биха се захванали с тях.

Макензи извади торбичката с тютюн, натъпка си отново лулата и я запали.

– Нели, да не би да мислиш, че Енциклопеда е влизал в други мозъци? Съзнания на други хора, които са идвали тук?

– Възможно е – съгласи се тя. – Навярно преди много време. Той е ужасно стар. Изгърси, че може да бъде безсмъртен, ако поиска. Каза, че няма да умре, докато е останало нещо за научаване във Вселената. Каза още, че щом този момент настъпи, няма да има за какво да се живее повече.

Макензи стисна лулата си със зъби.

– Възможно е да е такъв. Безсмъртен, искам да кажа. Растенията нямат всички тези усложнения, както животните. При необходимите условия теоретически биха могли да живеят вечно.

Тревата на склона изшумя и той отново се облегна на колата с лула в уста. Нели се отдръпна на няколко крачки. Енциклопеда се клатушкаше по хълма. По черупкообразния му гръб пробягваха звездни отблясъци. Изтежко пристъпи към тях, застана до колата и завинти коренчето си в земята, за да се навечеря.

– Разбрах, че искаш да дойдеш с нас на Земята – сговорчиво подхвана Макензи.

Отговорът дойде с премерена твърдост и лаконичност, които сякаш прободоха съзнанието на Макензи:

– Бих искал. Вашата раса е интересна.

Трудно се разговаря с такова нещо, помисли Макензи. Как да си нагодиш думите към него?

– Какво мислиш за нас? – попита той и в същия момент осъзна, че въпросът му е идиотски.

– Знам много малко за вас – заяви Енциклопеда. – Вие сте създали изкуствен живот, докато ние тук познаваме само естествения живот. Вие сте покорили всичко, което може да ви служи. Първото впечатление е, че представлявате потенциална опасност.

– Мисля, че точно затова те попитах – каза Макензи.

– Не съм те разбрал.

– Карай, няма значение.

– Единственият проблем – каза Енциклопеда – е в това, че не знаете накъде сте тръгнали.

– Там е цялото удоволствие – каза Макензи. – Ако знаехме къде отиваме, нямаше да е интересно. А така зад всеки ъгъл дебнат изненади.

– Да знаеш накъде си тръгнал си има своите преимущества – заупорства Енциклопеда.

Макензи изтръска горещата пепел от лулата си.

– Значи вече си ни разкрил, а?

– Не – отвърна Енциклопеда. – Това са само първите впечатления.

Музикалните дървета приличаха на сиви сгърчени призраци в мрачната утрин. Диригентите, с изключение на малцината, които не пожелаха дори да се покажат в знак на протест, че земяните ги събудиха от сутрешната им дрямка, клечаха като черни дяволчета по подиумите.

Делбърт беше яхнал рамото на Смит и стискаше с клюновидната си ръка косата му, за да не падне. Енциклопеда се клатушкаше по посока на сборището. Уейд посочи към подиума на Алдер.

Котловината гъмжеше от хаотичните мисли на множеството малки същества, наклеявали по могиликите си. Космите по врата на Макензи леко настръхнаха. Това не бяха отделни, овладени мисли, а поток от сто-тици мислички, сякаш диригентите клюкарстваха помежду си.

Жълтите възвишения стърчаха като часовои. На пътя, водещ към вала се мерзелееше землекопът, подобен на разчекнат бръмбар.

Алдер се изправи на подиума си да ги поздрави. Беше гном със съмнителен вид и чепати крака. Земната делегация наклея по земята. Делбърт се изплезил на Алдер от рамото на Смит. За миг всичко утихна и Макензи заговори на гнома без никакви формалности.

– Спасихме Делбърт – каза той. – Доведохме ти го.

Алдер се намръщи. Мислите му помътняха от отвращение.

– Не го искаме при нас – каза гномът.

Макензи се обърка.

– Ние мислехме... – заекна Макензи. – Той е един от вас... толкова се измъчихме, докато го спасим...

– Той е досадник – заяви Алдер. – Той е безчестник. Пълен боклук. Все ще обърка нещо.

– Не се надувай толкова – изпиука мисълта на Делбърт. – Вие сте просто едни плямпала. Тълпа заклетни клюкари. Сърдите ми се, защото искам да бъда различен. Защото се измъкнах...

– Виждаш ли го какъв е – каза Алдер на Макензи.

– Е, да – съгласи се Макензи. – Понякога обаче и новите идеи имат някаква стойност. Той би могъл евентуално...

Алдер обвиняващо посочи с пръст към Уейд.

– Беше си наред, преди вие да започнете да се навъртате наоколо – извика той. – Преди да ви уйдиса на акъла. Вие го заразихте с вашите тъпи схващания за музика... – мислите на Алдер се замяха отчаяно, после отново дойдоха на фокус. – Защо изобщо се появихте? Никой ли не ви е питал досега? Защо не си гледате работата?

Уейд, с избила изпод брадата му червенина, беше на границата на апоплектичния припадък.

– Никога през живота ми не са ме обиждали така – простена той и се удари с юмрук в гърдите. – Аз написах велики симфонии на Земята. Никога не съм се захващал с лековата музика. Никога не съм...

– Ти пък си стой в дупката – кресна Делбърт на Алдер. – Вие, момчета, хабер си нямате от музика. Тя просто ви минава покрай ушите. Не ви идва отвътре. Не ви влиза и отвън. Вързали сте си здраво гащите.

Алдер заразмахва юмурици, като чак подскачаше от ярост.

– Що за език! – развика се той. – Това е нечувано!

Целият Боул закипя от стържещи мисли на обида и гняв.

– Чакайте – извика Макензи. – Я всички по-кротко!

Уейд въздъхна шумно и моравият му цвят поизбледня. Алдер клека отново и разтвори юмурици, опитвайки се да изглежда спокоен. Мисловният тътен спадна до шепот.

– Сигурен ли си? – попита Макензи. – Сигурен ли си, че не искате да си вземете Делбърт?

– Господине – каза Алдер, – не е имало по-щастлив ден за Мелди Боул от този, в който разбрахме, че Делбърт ни е напуснал.

Нарастващ шепот на съгласие от страна на останалите диригенти съпроводи думите му.

– А има и други, от които бихме искали да се отървем – добави Алдер.

Отчетливо изразена подигравка отекна мисловно някъде в далечината.

– Виждате ли как стоят работите? – Алдер стрелна Макензи с очи. – С какво трябва да се борим. И всичко заради този... този... този...

При вида на Уейд мислите му пак изневериха. Внимателно клека и отново приададе спокоен вид на лицето си.

– Ако и другите си отидат – каза той, – ще се оправим. Но докато са тук, винаги ще ни създават въртели. Не можем да се съсредоточим, не можем истински да работим. Не можем да вършим нищо така, както искаме.

Макензи побутна шапката си назад и се почеса по главата.

– Алдер, ти сигурно си се объркал – заяви той.

– Надявах се – каза Алдер, – че вие бихте могли да ни избавите от тях.

– Да ви избавим от тях! – извика Смит. – Бих казал, че ще си ги вземем! Толкова, колкото...

Макензи го сръга силно в ребрата. Смит млъкна. Макензи даде вид, че нищо особено не е станало.

– Не можете да вземете дърветата – студено отбеляза Нели. – Противоречи на закона.

Макензи изсумтя.

– На закона ли?

– Точно така, на нормативните актове. Компанията си има нормативни актове. Или ти досега не знаеше? Не си си направил труда да ги прочетеш навярно. Много ти отива – нула внимание на това, което трябва...

– Нели – рязко я прекъсна Смит. – Не се бъркай. Мисля, че ако можем да направим тази дребна услуга на Алдер...

– Но това противоречи на закона! – възмути се Нели.

– Знам – рече Макензи. – Раздел 34 от главата „Отношения с извънземни форми на живот“: ЧЛЕН НА КОМПАНИЯТА НЕ МОЖЕ ДА УЧАСТВА В КАКВАТО И ДА Е ФАЗА НА ВЪТРЕШНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЧУЖДИ РАСИ.

– Това е – рече Нели самодоволно. – Ако вземете дърветата, излиза, че се забърквате в конфликти, които не са ваша работа.

Макензи вдигна ръце.

– Виждаш ли? – каза той на Алдер.

– Ще ви предоставим монопол върху музиката ни – подкупващо рече Алдер.

– Ще ви осведомяваме за всичко ново. Няма да я даваме на групите, ще поддържаме редовни цени...

Нели поклати глава.

– Не! – отсече тя.

Алдер започна да се пазари.

– Бушел и половина вместо два бушела?

– Не! – повтори Нели.

– Това е сделка – заяви Макензи. – Ти само попълни бумагите, ние ще се оправим по-нататък.

– Нели не дава – отбеляза Алдер. – Вие пък сте навити. Не разбирам.

– Ние ще се погрижим за Нели – хладнокръвно вметна Смит.

– Вие не ще получите дървесата! – каза Нели. – Аз не ще ви позволя. Няма да оставя работата така.

– Не й обръщай внимание – рече Макензи. – Ти само ни посочи тези, от които искаш да се отървеш.

Алдер разцъфна.

– Вие ни карате да се чувстваме много щастливи.

Макензи се изправи и се огледа.

– Къде е Енциклопедата? – попита той.

– Изчезна преди минута – отвърна Смит. – Тръгна към колата.

Наистина Макензи го видя да припка по пътеката към върха на възвишението.

Цялата тая работа беше много объркана и напълно откачена. Напомняше една стара книга за деца, написана от човек на име Карол. Нещо доста безсмислено имаше тук. Все едно да извършиш подлост.

Докато се качваше по пътеката към колата, Макензи се питаше дали не трябва да се убоде с нещо, за да се увери, че не сънува. Беше се надявал – само надявал – да предотврати безмилостната, безпощадна война между земляните и планетата, като върне откраднатото пеещо дърво. А ето че се оказа притежател и на други пеещи дървета!

Нещо не е наред, помисли си Макензи, сигурно има някаква нелепа и глупава грешка. Но каква, не можеше да определи.

Всъщност няма за какво да се тревожа, каза си той. Номерът е да се вземат дърветата, преди Алдер и компания да променят решението си.

– Смешна работа – обади се Уейд зад гърба му.

– Така е – съгласи се Макензи. – Тук всичко е смешно.

– Думата ми е за дърветата – продължи Уейд. – Мога да се закълна, че Делбърт си беше съвсем в ред. Пък и другите. Свириха като всички останали, същата музика. Щях да забележа, ако е имало грешки в оркестрирането или някакви други издънки.

Макензи се обърна и сграбчи Уейд за ръката.

– Искаш да кажеш, че те не са прецаквали концертите? Че тоя Делбърт е свирил като всички останали?

Уейд кимна.

– Не е вярно! – кресна Делбърт от рамото на Смит. – Никога не бих свирил като тях. При мен всичко блика свободно, творенията на сърцето струят надлъж и нашир.

– Откъде извади тия лафове? – сряза го Макензи. – Не бях чувал такова нещо досега.

– Той ме научи – заяви Делбърт, като посочи Уейд.

Уейд се изчерви, свел поглед.

– Това е стара работа – преглътна той. – Тази терминология са я използвали критиците през двадесети век за описание на някои популярни изпълнения. Четох го в една история за възникването на музиката. Там

имаше тълковен речник на термините. Бяха толкова чудновати, че ми се набиха в мозъка.

Смит подсвирна.

– Ето значи как е успял! Извлякъл го е от мислите ти. Същият принцип като на Енциклопеда, само че не толкова съвършен.

– Липсва му избирателността на Енциклопеда – обясни Макензи. – Не е знаел, че това, което изсмуква, се отнася за отдавна отминали неща.

– Изпитвам желание да му извия врата – заплаши Уейд.

– Няма да го докосваш – скръцна със зъби Макензи. – Тази сделка смърди до небето, ама седем пеещи дървета са си седем пеещи дървета. Съмнителна или не, ще доведе сделката докрай.

– Вижте, момчета – намеси се Нели. – Настоявам да не се захващате с това.

Макензи се намръщи.

– Какво ти става, Нели? Стига си ни размахвала закона под носа. Вярно е, че си има правилник, но случаят е по-различен. Компанията може да си позволи да наруши някое и друго правило заради седем пеещи дървета. Нали знаеш какво ще стане, като занесем въкъщи тези седем дървета? Колко мангизи ще смъкнем от музиката им. Ще трябва да създадем специална служба, която да се справя с наплива.

– А най-хубаво в случая е – допълни Смит, – че след като веднъж ги чуят, вече няма отърване. Никога няма да им омръзне. Напротив, с всяко ново слушане желанието им ще нараства. Ще се стигне до пълно привикване, музиката ще стане неделима част от човешкия живот. Хората ще крадат, ще убиват, ще правят всичко, само и само за да слушат музиката на дърветата.

– Това е едно от нещата, от които се страхувам – трезво отбеляза Макензи.

– Аз само се опитах да ви спра – каза Нели. – Знам не по-зле от вас, че законът не търпи подобни неща. Но тука има и нещо друго. Забелязахте ли как се държаха диригентите? Те като че ли издевателстваха. Като тумба гамени, дето си правят майтап с хората по улиците.

– Ти не си в ред – заключи Смит.

– Трябва внимателно да обмислим всичко – каза Макензи. – Ако се разчуе, че сме оставили такъв удар да ни се изплъзне от ръцете, ще ни разпънат на кръст!

– Ще се свържеш ли с Харпър? – попита Смит.

Макензи кимна.

– Трябва веднага да се обадим на Земята, за да изпратят кораб за дърветата.

– Аз все пак си мисля – каза Нели, – че има нещо гнило в тая работа...

Макензи изключи видеофона. Харпър се оказа труден за убеждаване. Като помисли, Макензи осъзна, че наистина всичко това звучи неправдоподобно. Но планетата въобще си беше неправдоподобна.

Той бръкна в джоба си за лулата и кесията. Нели сигурно ще вдигне врява до бога за изкореняването на другите шест дървета, но ще ѝ се наложи да го преглътне. Налагаше се да действат възможно най-бързо. Имаха на разположение най-много една нощ. Липсваше достатъчно серум. Един буркан нямаше да стигне за по-дълго време.

Внезапно до него долетяха викове на ужас. С един скок Макензи излетя през вратата на колата. Сблъска се със Смит, който изскочи иззад ъгъла на землекода. Уейд търчеше към тях откъм възвишението.

– Това е Нели! – извика Смит. – Вижте я!

Нели маршируваше към тях, влачейки след себе си нещо мятасо се и биешо въздуха. Едно стрелящо дърво гръмна и я улучи по рамото, издуха малко прах от нея и я накара да се олюлее.

Мятасото се нещо беше Енциклопеда. Нели го стискаше за коренчето и го влачеше безцеремонно по неравната повърхност.

– Пусни го! – извика ѝ Макензи. – Остави го на мира!

– Той открадна серума – нададе вой Нели. – Открадна го и го разби в скалата.

С параболично движение тя стовари Енциклопеда пред тях. Интелигентният зеленчук се олюля няколко пъти, напрегна се да хване вярната посока и заподскача с плътно намотано около долната си част коренче.

Смит приближи заплашително към него.

– Направо ще те изкормя! – кресна той. – Серумът страшно ни трябваше и ти знаеш защо!

– Вие ме заплашвате със сила – каза Енциклопеда. – Най-примитивният метод за принуда.

– Обаче върши работа! – срязва го Смит.

– Вие имате закон, който забранява заплашването или увреждането на чужди поданици.

– Друже – каза Смит, – трябва по-добре да се запознаеш със законите. Има случаи, когато определен закон не върши работа. И сегашният случай е именно такъв.

– Чакай малко – прекъсна го Макензи и се обърна към Енциклопедата. – Ти какво разбираш под закон?

– Правилата, по които живеете. Нещо неизбежно и нерушимо.

– Това го е научил от Нели! – отсече Смит.

– Значи смяташ, че щом имаме такъв закон, не можем да вземем дърветата, така ли?

– Законът го забранява. Не можете да ги вземете – отвърна Енциклопедата.

– И веднага щом разбра това, ти се промъкна и открадна серума?

– Той се опитва да ни въздейства – заобяснява Нели. – Всъщност тази дума не е съвсем подходяща. Май най-точно казано е да „поставя условия“. Мешавица и половина. Не знам дали се изразявам правилно. Той ни отмъкна серума, за да не можем да се защитим от музиката. Разчитал е, че като я чуем, направо ще отидем и ще вземем дърветата.

– Законно или незаконно?

– Там е въпросът – каза Нели. – Законно или незаконно.

Смит се обърна към роботката.

– Що за дрънканици? Ти откъде знаеш какви са му били намеренията?

– Прочетох му мислите – отвърна Нели. – Малко трудничко, защото ги беше скатал надълбоко. Но част от тях изплуваха, докато го заплашвахте, и аз успях да ги докопам.

– Ти не можеш да правиш това! – извика Енциклопедата. – Не и ти! Ти си машина!

Макензи се изхили.

– Кофти, приятелю, но е точно така. Наистина може.

Смит го погледна въпросително.

– Всичко е наред – рече Макензи. – Не е блъф. Тя ми говори за това снощи.

– Напрасно се безпокоите – занарежда Енциклопедата. – Погрешно тълкувате думите й...

Макензи дочу някакъв спокоен глас, идващ сякаш от дълбините на собствения му мозък: „Не вярвай, друже. Не му се връзвай на лъжите.“

– Никодемус! Знаеш ли нещо по този въпрос?

– Цялата работа е в дърветата – каза Никодемус. – Тяхната музика ви въздейства. Тя ви променя, прави ви други. Вземете Уейд например. Той се е променил. Без да го съзнава.

– Ако имаш предвид това, че музиката те обвързва, прав си – рече Уейд.

– С това съм съгласен. Не мога да живея без нея. Не мога да напусна котловината. Вие, господа, може би сте мислили да ме вземете с вас. Но аз не мога да дойда. Не съм в състояние. Така става с всеки. Александър попадна тук за малко, серумът му беше кът. Докторите го пооправиха, но после той се върна. Трябваше да се върне. Не можеше да остане безразличен.

– Работата не е само в това – заяви Никодемус. – Промеменя те и по всички други направления. Може да ви направи каквито си иска. Промеменя начина ви на мислене, възгледите...

Уейд пристъпи напред.

– Това не е вярно – извика той. – Аз съм си същият, какъвто бях преди да дойда!

– Но оттогава си изслушал толкова много музика – продължи Никодемус. – В нея е имало толкова непонятни за теб неща. Искал си да ги проумееш, но не си могъл. Едни такива особени емоции, към които се стремиш, но никога не можеш да достигнеш. Странни мисли, които те измъчват с дни...

Уейд се сепна и се втренчи в мъжете с широко отворени очи.

– Точно така беше – въздъхна той. – Точно така беше! – Огледа се като животно, попаднало в капан. – Но аз въобще не се чувствам променен. Аз все още съм човек. Мисля и действам като човек.

– Разбира се – каза Никодемус. – Иначе щеше да се изплашиш. Ако си даваш сметка какво става с теб, ти не би го допуснал. А в твоя случай имаха само една година на разположение. Само една година за кондициониране. За пет години би бил много по-малко човек. Десет години и ще си точно това, което дърветата искат да бъдеш.

– А ние мислехме да засадим такива дървета на Земята! – извика Смит.

– Седем парчета! И хората да ги слушат. Ден след ден, нощ след нощ. Целият свят, заслушан в тях по радиото. Целият свят – кондициониран, променен от седем пеещи дървета!

– Но защо? – попита объркано Уейд.

– Защо хората отглеждат животни? – попита Макензи. – Няма да го разбереш, ако питаш животните, понеже те не знаят. Да питаш нас самите защо дърветата ни кондиционират, е все едно да питаш кучето защо сме го опитомили. Несъмнено, правят го за собствени цели, ясни и логични за самите тях. Цели, които на нас никога няма да ни изглеждат ясни и логични.

– Никодемус – обади се Енциклопеда. Мислите му бяха ледени. –

Ти си предател.

Макензи се изсмя невъзмутимо.

– Тук не си прав – каза той на растението. – Защото Никодемус вече не е зеленчук. На него му се случи това, което вие искахте да се случи на нас. Той е човек във всичко, освен във външния си вид. Мисли като човек. Възгледите му са като нашите, не като вашите.

– Така е – каза Никодемус. – Аз съм мъж.

Сякаш парче плат се раздра с ярост и за миг групата бе заслепена от мощна вълна, изскочила от гъсталака, отдалечен на стотина ярда. Смит внезапно се сгърчи от болка. Вълната стихна.

Вцепенен от изненада, Макензи видя как Смит се превива, сграбчил хълбока си с ръце. Лицето му се изкриви от страданието. Коленете му омекнаха и той се строполи на земята.

Нели се втурна мълчешком към гъсталака. С пресъхнало гърло Макензи се наведе към Смит.

Смит направи опит да се ухили, но това беше гримаса. Устата му се движеше, ала думи не се чуваха. Ръката му се плъзна неуверено встрани, гърдите му се повдигаха и спускаха едва забележимо. Живото му наметало се беше изместило, за да прикрие засегнатата област.

Макензи се изправи и извади пистолета си. Един мъж, изникнал от гъсталака, се целеше в атакуващата Нели. С див вик Макензи стреля от упор. Плющиящият изстрел не улучи, но половината гъсталак изчезна в ослепителни пламъци. Въоръженият мъж се метна встрани и в следващия миг попадна в обятията на Нели. Докато надаваше протяжен вик на ужас, Нели го завъртя над главата си и го запокити в димящия храсталак. Макензи, опрял пистолет о хълбока си, наблюдаваше как десният ѝ юмрук се издига и спуска с безпощадна педантичност, чу глухия звук на душата, напускаща тялото.

Отвратен, той отново се обърна към Смит. Уейд беше клекнал до ранения. Вдигна поглед.

– Мисля, че е в безсъзнание.

Макензи кимна.

– Наметалото му го е изключило. Упоило го е. Аз ще го наглеждам.

Изведнъж той забеляза някакво суетене в тревата. Енциклопедата, използвайки момента, се беше скрил от погледите им и тичешком приближаваше горичката от стрелящи дървета.

Тежки стъпки закънтяха зад гърба му.

– Беше Александър – каза пътем Нели. – Повече няма да ни безпокои.

Нелсън Харпър, началникът на гарнизона, тъкмо си палеше лулата, когато видеофонът избръмча и се включи.

Сепнат, Харпър се пресегна и зашрака по уреда. Появи се лицето на Макензи, цялото в прах и пот, белязано от уплаха. Не изчака поздрав. Устните му се задвижиха, преди трепкащият екран да се е прояснил.

– Всичко пропада, шефе – каза той. – Сделката пропадна. Не мога да доставя дърветата.

– Връщане назад няма! – изкрещя Харпър. – Вече се обадих на Земята. Задействал съм ги с пълна пара. Казват, че това е най-значителното събитие, което въобще се е случвало някога. След час ще изпратят кораб.

– Обадй им се пак и им кажи да не се притесняват толкова – сопна се Макензи.

– Но ти ми каза, че всичко е уредено – развика се Харпър. – Каза ми, че нищо не може да се случи, че ще ги доставиш дори ако трябва да ги изтръгнеш с нокти и зъби, и да ги дотътриш на гръб.

– Всичко е така – съгласи се Макензи. – Дума по дума. Но тогава не знаех това, което знам сега.

Харпър простена.

– ГАЛАКТИК нафраска новината на първите страници по цялата Слънчева система. Земните радиостанции я предават от Меркурий до Плутон. След по-малко от час всеки мъж, жена и дете ще узнаят, че дърветата са тръгнали към Земята. И изведнъж... Това разбираш ли го, Макензи? Трябва да ги доставим!

– Не мога, шефе – упорито каза Макензи.

– Но защо? – проплака Харпър. – Слушай, бог да ти е на помощ в такъв случай...

– Не мога да ги доставя, защото Нели ги гори. В момента е в Боул с една горелка. Като свърши, няма да има нито едно музикално дърво.

– Тичай да я спреш! Какво си щръкнал тук! Тичай да я спреш! Гръмни я, ако трябва. Прави каквото щещ, само я спри! Тая шантава работка...

– Аз й казах – прекъсна го Макензи. – Аз й заповядах да го направи. Като свърша тук, ще отида да й помогна.

– Ти си луд, човече – изхриптя Харпър. – Абсолютно побъркан. Ще ти разкатаят фамилията за това. Ще бъдеш голям късметлия, ако останеш жив...

Две бързи ръце се стрелнаха, сграбчиха Макензи за гърлото и го дръпнаха нанякъде. Екранът опустя, но се забелязваше някакво

хаотично и смъртно движение, сякаш двама души се бореха на живот и смърт точно пред него.

– Макензи! – изкрещя Харпър. – Макензи! – Нещо се плъсна върху екрана и го разби. Счупеното стъкло зейна като нащърбена паница.

Харпър се вкопчи във видеофона.

– Макензи! Макензи, какво става?

В отговор екранът избухна в силен пламък, забуча като зъл дух и угасна. Харпър стоеше вцепенен наред стаята, заслушан в тихото бръмчене на радиото. Лулата се изплъзна от ръцете му и се търколи на пода, сипейки тлеещ тютюн.

Обзе го леден, лепкав страх. ГАЛАКТИК щяха да го разжалват за такова нещо, беше сигурен в това. Щяха да го пратят на някоя забутана планета като последния некадърник. До края на живота си ще бъде белязан като човек, на когото не може да се разчита, човек, не успял да спаси престижа на компанията. Внезапно блед лъч на надежда проблесна в него. Само ако можеше да се озове там достатъчно бързо! Ако се добереше до Мелъди Боул навреме, щеше да спре тази лудост. Да спаси поне нещичко, поне няколко от тези прекрасни дървета.

Флаерът беше готов, зареден. За половин час ще да прелети над Боул. Хвърли се към вратата и я блъсна. В същия момент едно свистящо топче сякаш му обърса бузата и избухна сред кълба от дим в рамката на вратата. Той инстинктивно се наведе и второ топче му бръсна косата. Третото улучи крака му с болезнена сила и го събори. Четвъртото попадна право в лицето му. С мъка застана на колене, когато още един изстрел го улучи отстрани. Вдигна дясната си ръка, за да предпази лицето си, и получи съкрушителен удар в китката. Болката плъзна по ръката му. В панически ужас той се обърна, изпълзя обратно на четири крака и ритна вратата.

Седнал на пода, стискаше дясната си китка. Мъчеше се да размърда пръстите си и не можеше. Китката явно бе счупена.

След като седмици наред бяха разцентровани, стрелящите дървета около лагера неочаквано си бяха оправили мерниците и започваха яростна атака. Макензи се надигна, като се подпираше на лакът, а с другата ръка опипа пулсиращото си гърло. Вътрешността на землекода танцуваше пред очите му. Главата го цепеше здраво.

Бавно, внимателно той доплъзя до стената и се облегна на нея. Постепенно кабината спря да се люлее, но тежестта в главата продължаваше да го мъчи.

Някой стоеше до вратата на колата и той присви очи, за да го

фокусира. Гласът на другия го прониза.

– Вземам ти наметалото. Ще ти го върна, щом оставиш дърветата на мира.

Макензи се опита да отговори, но успя само да изхрипти. Опита отново.

– Уейд?

Уейд стоеше на вратата, в едната си ръка държеше чифт наметала, а в другата – пистолет.

– Уейд, ти си луд – прошепна Макензи. – Трябва да изгорим дърветата. Човешката раса няма да може да се спаси. Дори да не успеят сега, ще опитат отново. И пак, и пак. Някой ден ще ни завладеят. Без дори да ходят на Земята. Могат да ни нагодят по техен тертип само със записи – пропаганда от разстояние. Ще трае малко по-дълго, но върши същата работа.

– Те са прекрасни – рече Уейд. – Най-прекрасното нещо в цялата вселена. Не мога да допусна да ги унищожиш. Не трябва да ги унищожаваш.

– Не виждаш ли, че точно това ги прави опасни – изхриптя Макензи. – Тяхната красота, красотата на тяхната музика е фатална. Никой не може да ѝ устои.

– Аз затова живея – спокойно каза Уейд. – Ти твърдиш, че заради тях вече не съм съвсем човек. Но какво значение има това? Трябва ли чистотата на вида да се фетишизира, да ни обвързва в безрадостно съществуване, когато ни се предлага нещо по-хубаво и по-висше? Ние никога не бихме го узнали. Това е най-хубавото от всичко – че никога няма да го разберем. Те ще ни променят, вярно е, но толкова бавно, толкова постепенно, колкото не можем дори да предполагаме. Новите ни решения, действия, начин на мислене ще ни се струват като наши собствени. И дърветата няма да са нищо повече от една природна забележителност.

– Те искат нашата техника – каза Макензи. – Растенията не могат да правят машини. Притежавайки ги, сигурно ще ни тласнат в посока, която ние никога не бихме поели, ако следвахме нормалния си път.

– Как можем да сме сигурни, че нормалният ни път е правилен? – попита Уейд.

Макензи се облегна още по-здраво на стената. Главата го цепеше, гърлото продължаваше да го боли.

– Мислил ли си за това? – каза той.

Уейд кимна.

– Първоначално изпитваш естествена реакция на ужас. Тази реакция, разбира се, е погрешна. Нашите училища учат децата ни на определен начин на живот. Пресата се мъчи да оформи мненията и вярата на възрастните. Дърветата не правят нищо повече от това, което ние самите правим със себе си. И може би с не по-користни подбуди.

Макензи тръсна глава.

– Ние трябва да живеем нашия собствен живот. Трябва да следваме пътя, проправен от човечеството. Във всеки случай ти си губиш времето.

– Не разбирам – каза Уейд.

– Нели вече гори дърветата – обясни Макензи. – Изпратих я още преди да се обадя на Харпър.

– Не е вярно – каза Уейд.

Макензи се размърда, уж да раздвижи крака.

– Какво искаш да кажеш?

Уейд леко повдигна пистолета си веднага щом Макензи отдели гръб от стената.

– Няма значение какво искам да кажа. Нели не изгаря никакви дървета. Не е в състояние да гори дървета. Нито пък ти, защото аз взех и двете горелки. И колата ви няма да тръгне. Погрижил съм се за това. Така че единственото нещо, което можеш да направиш, е да си седиш тук.

Макензи погледна към лежащия на пода Смит.

– И неговото наметало ли взе?

Уейд кимна.

– Но ти нямаш право! Смит ще умре. Без наметалото няма шанс да оцелее. Покривалото може да го изцери, да го нахрани, да го стопли...

– Много разумно постъпваш, като поставяш условията си направо.

– Твоето условие – рече Макензи – е да не навредим на дърветата.

– Да.

Макензи поклати глава.

– Не мога да се възползвам.

– Когато решиш, просто излез и ме повикай – каза Уейд. – Ще бъда на един вик разстояние.

Той бавно се отдръпна от вратата.

* * *

Смит имаше нужда от топлина и храна. Той се беше посъвзел, трескаво мърмореше кашляше, а ръката му инстинктивно притискаше наранения хълбок. Наведен над него, Макензи се опита да го успокои. Обзе

го тих ужас от мисълта часовете, които ги очакваха.

В колата нямаше храна, нямаше с какво да се стоплят. Докато прилежаваха наметалата си, това не беше проблем, но сега наметалата липсваха. Макензи щателно прерови аптекката, но не намери в нея нищо, което да успокои болките на Смит, нищо, което да спре треската му. Нищо, което да замени наметалата. Ядреният двигател можеше да служи и за отопление, ако Уейд не беше отнесъл запалителния механизъм.

Нощта се спускаше и щеше да става все по-студено. Нямаше да бъде смъртоносен студ, но можеше да предреши съдбата на човек в състоянието на Смит. Макензи клекна и се загледа в него. „Ех, ако можех да намеря Нели“, помисли той.

Вече беше се опитал да я открие. Пробяга около миля по оврага на Боул, но не видя и следа от нея. Страхуваше се да продължи, страхуваше се да остави за по-дълго приятеля си в землекода.

Смит промърмори нещо и Макензи се надвеси над него, за да долови думите му. Но думи нямаше.

Бавно се изправи и се запъти към вратата. Той се нуждаеше преди всичко от топлина. След това от храна. Топлината беше на първо място. Огънят на открито, разбира се, не е най-доброто, но все пак е повече от нищо. Изтръгнатото музикално дърво с открояващи се на фона на небето корени се мярна пред погледа му в мрака. Откри няколко сухи клона и ги счупи. С тях щеше да запали огъня, а после да го поддържа със сурови съчки. Утре ще потърси по-подходящо гориво.

Долу, в котловината, музикалните дървета се настройваха за вечерния си концерт.

В землекода намери нож. Старателно наклъца няколко клонки, подреди ги и извади запалката си. Щракна с нея и видя силуета на дребна фигура, клекнала на прага на землекода.

Стреснат, Макензи се вторачи в седящото до вратата нещо.

Пискливата мисъл на Делбърт се заби в мозъка му.

„Какво правиш?“

– Паля огън – отвърна Макензи.

„Какво е огън?“

– Това е ... ъ-ъ... не знаеш ли какво е огън?

„Тц“ – отвърна Делбърт.

– Това е химическа реакция – каза Макензи. – Разгражда материята и освобождава енергия във вид на топлина.

„От какво се прави огънят?“ – попита Делбърт, зяпнал към запалката.

- От клонки на дърво.
Очите на Делбърт се разшириха, мисълта му прозвуча нервно:
„Дърво ли?“
– Да, дърво. Или дърва. Дървата горят. Топлят. Трябва ми топлина.
„От какво дърво?“
– Защо...? – Макензи внезапно млъкна, схванал каква е работата.
Отпусна палеца си и запалката угасна.
Делбърт се разкрещя гневен и ужасен:
„Това дърво е мое! Правиш си огън от моето дърво!“
Макензи седна мълчешком.
„Щом дървото изгори, то умира, нали? Нали умира, щом изгори?“
Макензи кимна.
„Но защо го правиш?“ – изписка мисълта на Делбърт.
– Трябва ми топлина – твърдо заяви Макензи. – Ако не е топло, приятелят ми ще умре. Само така мога да го стопля.
„А моето дърво?“
Макензи сви рамене:
– Трябва ми огън, ясно ли ти е? И ще си го стъкмя, както си знам.
Щракна отново с палец и запалката светна.
„Но аз нищо не съм ти направил“ – проплака Делбърт, като се люлееше на перваза на металната врата. – „Аз съм ти приятел. Никога нищо лошо не съм ти направил.“
– Така ли? – попита Макензи.
„Да“ – потвърди мисълта на Делбърт.
– А какво ще кажеш за вашия план? Дето се опитахте да ме изпързалите да вземем дърветата на Земята?
„Това не беше моя идея“ – разгорещи се Делбърт. – „Нито пък на дърветата. Всичко това го измъдри Енциклопеда.“
Една тумбеста сянка се мярна на вратата.
– За мен ли става дума?
Енциклопеда се беше върнал. Като потупа свойски Делбърт по рамото, той влезе в землекода.
– Видях Уейд – каза той.
Макензи го прониза с поглед.
– Значи си мислиш, че е безопасно да дойдеш тук?
– Разбира се – рече Енциклопеда. – Вашите силови методи вече не вървят. Няма как да ги приложите.
Ръката на Макензи се стрелна, сграбчи в мъртва хватка Енциклопеда и го запокити навътре в колата.

– Само се опитай да минеш през тази врата! – изсъска той. – Веднага ще разбереш дали силовите методи не вършат работа.

Енциклопедата се надигна и се отръска като разрошена кокошка. Но мисълта му беше спокойна и хладнокръвна.

– Не виждам каква изгода може да имате от това.

– Супичка – невъзмутимо отвърна Макензи и прониза Енциклопедата с поглед.

– Хубава зеленчукова супичка. Нещо като борш. Не си падам много по борша, но...

– Супичка ли?

– Аха, супичка. Чорбица. Хапване.

– Хапване! – мисълта на Енциклопедата се замята възбудено. – Ще ме използваш за храна!

– Защо не? – попита Макензи. – Ти си просто зеленчук. Безспорно интелигентен зеленчук, но все пак зеленчук.

Той усети опипващите мисловни пипала на Енциклопедата в мозъка си.

– Давай – каза му той. – Обаче хич няма да харесаш това, което търсиш.

Мислите на Енциклопедата чак се задъхах.

– Ти си го скатал от мен! – укоризнено каза той.

– Ние нищо не скатаваме – заяви Макензи. – Просто досега не се е налагало да мислим за това... да си спомняме за какво хората са използвали растенията едно време и за какво все още ги използват в някои случаи. Единствената причина да не го правим толкова често сега е, че сме превъзмогнали нуждата от тях. Но ако такава нужда възникне...

– Вие ни ядете! – изскърца Енциклопедата. – Използвате ни за строителни материали! Добивате от нас топлина!

– По-кратко – каза му Макензи. – Теб просто те шокира начинът, по който го правим. Мисълта, че го смятаме за правилно. Че просто отиваме и вършим с растенията каквото си искаме, без да ги питаме, без дори да се замисляме какво те мислят по въпроса. Това накърнява родовото ти достойнство.

Той млъкна и се приближи до вратата. От котловината се разнесоха първите тонове на музиката. Настройването преди концерта беше приключило.

– Добре – каза Макензи. – Ще те засегна още малко. Дори ти за мен не си нищо повече от едно растение. Това, че си научил някои цивилизовани трикове, не ни прави равени. По никакъв начин. Ние, хората,

не забравяме лесно миналото. Ще трябва да минат хиляди години на контакти с такива като вас, за да започнем да ви възприемаме като нещо по-различно от обикновени растения. Нещо, което някога сме използвали и можем да използваме отново.

– Дори и във вид на борш ли?

– Дори и във вид на борш.

Музиката спря. Спря внезапно, наред нотата.

– Виждаш ли? – каза Макензи. – Дори и музиката ви изневерява.

Тишината ги погълна и в настъпилото мълчание прозвуча едно тежко и солидно „троп-троп“.

– Нели! – извика Макензи.

Масивната ѝ сянка изникна от мрака.

– Да, шефе, аз съм – потвърди Нели. – Я глей кво ти нося.

Тя захвърли Уейд пред вратата.

Уейд се претърколи и простена. Две пърхащи живи наметала отхвъркнаха от раменете му.

– Нели – строго каза Макензи. – Нямаше нужда да го пребиваш.

Трябваше само да ми го доставиш, аз щях да се погрижа за него.

– Ама, шефе – запротестира Нели, – аз не съм го пребила. Той така си беше, като го намерих.

Никодемус се наместваше на раменете на Макензи, а наметалото на Смит се стрелна към ъгъла, където лежеше стопанинът му.

– Това е наше дело, шефе – протръби Никодемус. – Ние го извадихме от строя.

– Извадихте го от строя?

– Ами да, бяхме двама на един. И го отровихме.

Никодемус се отпусна на раменете му.

– Не го харесвам – заяви той. – Няма нищо общо с тебе, шефе. Не исках да се променям по негов тертип. Искам да съм като теб.

– А отровата? – попита Макензи. – Нищо фатално, надявам се?

– Естествено. Само малко го омаломошихме. Не разбра какво става, докато не беше вече твърде късно. Тогава се спазарихме с него. Казахме му, че ще го поддържаме, ако ни върне обратно. Беше тръгнал насам, но никога нямаше да стигне, ако не беше Нели.

– Шефе – примоли се Нели, – като се освести, ще ми го пуснеш ли за пет минутки?

– Не! – отсече Макензи.

– Ама той ме върза! – писна Нели. – Причака ме иззад баира, хвана ме с ласо и ме остави да вися. Едвам се освободих. Честно, няма да го

повреждам много. Само ще го пообработя лекичко...

Откъм хълма се дочу шумолене на трева, сякаш стотици крачета прииждаха към тях.

– Имаме си гости – рече Никодемус.

Гостите, както успя да види Макензи, бяха диригентите. Цели дузини дребни гномообразни фигурки, скачащи на задните си крака. Очичките им светеха. Един от тях излезе напред. Като приближи, Макензи видя, че беше Алдер.

– Е? – попита Макензи.

– Дойдохме да обявим края на сделката – изписка Алдер. – Делбърт ни разказа всичко.

– Какво ви разказа?

– Това, което правите с дърветата.

– А, това ли?

– Да, това.

– Но сделката вече е сключена. Не можете да се отмятате. Земята чака с нетърпение...

– Не ме будалкай – изръмжа Алдер. – Вие вече ни искате не повече, отколкото ние вас. Беше мръсен номер да се захващаме. Енциклопедата ни придума. Каза ни, че имаме дълг. Дълг към нашата раса. Да действаме като мисионери спрямо по-низшите раси в Галактиката. Отначало не си давахме сметка за това. Музиката, сами виждате, е нашият живот. Толкова отдавна творим музика, че коренът ни се губи в древната история на тази планета, преминала преди хилядолетия през зенита на своето съществуване. И ще създаваме музика до деня, в който тя, планетата, започне да се разпада под краката ни. Вие живеете по законите на действието. Ние живеем по законите на музиката. Червената симфония на Кадмар беше за нас по-велик триумф, отколкото е за вас откриването на нова планетна система. Ние се радвахме, когато вие харесвахте нашата музика, и ще се радваме, ако тя продължава да ви харесва, дори след всичко, което се случи. Но няма да допуснем някой от нас да замине на Земята.

– Още ли важи монополът върху музиката? – попита Макензи.

– Още. Когато поискате, можете да запишете симфонията ми. Като създадем нови, ще ви се обадим.

– А пропаганда чрез музика?

– Отсега нататък няма да има – обеща Алдер. – Музиката ще ви въздейства само чрез собственото си величие. Тя, а не ние, ще моделира живота ви.

– Можем ли да разчитаме на това?

– Разбира се. Можете и да го проверите, въпреки че няма да е необходимо.

– Ще го проверим – заяви Макензи. – Съжалявам, но не можем да ви имаме доверие.

– Истински съжалявам, че не можете да ни имате доверие – каза Алдер.

Прозвуча, сякаш сам си вярваше.

– Щях да ви запаля – заговори Макензи със злоба в гласа си. – Да ви унищожа. Да ви затрия. Нищо не можеше да ми попречи. Нямахте да ме спрете по никакъв начин.

– Вие все още сте си варвари – отбеляза Алдер. – Овладели сте звездните разстояния, създали сте велика цивилизация, но методите ви са жестоки и извратени.

– Енциклопеда ги нарича силови методи – рече Макензи. – Няма значение какви са, важното е, че действат. Нас те ни задоволяват напълно. Предупреждавам ви, само да се опитате да изиграете пак човешкия род, ще ви го върнем тъпкано. Човекът е в състояние да унищожи всичко, за да оцелее. Запомнете това. Ние разрушаваме всичко, което ни заплашва.

Нещо изшумоля до колата и Макензи погледна натам.

– Енциклопеда! – извика той. – Опитва се да избяга! Нели!

Чу се шум от боричкане.

– Хванах го, шефе – каза Нели.

Роботката изникна от тъмнината. Влачеше Енциклопеда, стиснала листенцата на перчета му.

Макензи се обърна отново към диригентите, но те бяха изчезнали. Тревата наоколо тайнствено шумеше от дузините порещи я крачета.

– И сега кво? – попита Нели. – Ще горим ли дърветата?

Макензи поклати глава.

– Не, Нели. Няма да ги горим.

– Бая ги стреснахме – каза тя. – Изпришиха се от страх.

– Може би – каза Макензи. – Да се надяваме, че е тъй. Но те не са само уплашени. Вероятно ни ненавиждат, а това е още по-добре. Все едно, че ние се отвращаваме от някоя форма на живот, която отглежда хора за храна и възприема човека само като нещо годно за ядене. Те винаги са се мислили за най-голямата интелектуална сила във Вселената. Ние ги потресохме. Изплашихме ги, уязвихме гордостта им, разклатихме вярата им. Бяха се захванали с нещо, което за тях не е просто игра.

Сигурно добре ще се замислят, преди да опитат пак.

Долу, в котловината, музиката започна отново.

Макензи отиде да види какво става със Смит. Той спеше спокойно, с увито около него наметало. Уейд седеше в ъгъла, подпрял главата си с ръце. Отвън долетя ракетно бръмчене и викът на Нели. Макензи изскочи през вратата. Над котловината кръжеше кораб и заливаше околността с потоци светлина. После бързо се устреми надолу и се приземи на стотина ярда разстояние. Харпър излезе с превързана дясна ръка и се завтече към тях.

– Не си ги изгорил! – викаше той. – Не си ги изгорил!

Макензи кимна. Харпър го потупа по рамото със здравата си ръка.

– Знаех си, през цялото време знаех, че няма да го направиш. Будалкаш се с шефа си, а? Малко майтап, нали така?

– Не точно майтап.

– Сега относно дърветата – рече Харпър. – Въпреки всичко не можем да ги пратим на Земята.

– Аз ти казах.

– Току-що се обадиха оттам. Излиза, че имало закон, приет преди стотици години, срещу внасянето на чуждоземни растения. Някакъв тъпанар навремето довлякъл от Марс наръч бурени и те за малко да съсипят Земята. Тъй че се наложило да прокарат закона. И си стоял този закон, забравен от всички.

Макензи пак поклати глава.

– Някой се е сетил да го изрови.

– Точно така – каза Харпър. – Наложиха запор за цялата Галактика.

Не можем да пипаме дърветата.

– Не бихме и могли. Те самите няма да тръгнат.

– Но нали беше сключил сделка! Нямаха търпение да заминат...

– Това беше преди да разберат, че използваме растенията за храна и тем подобни...

– Но...

– За тях – продължи Макензи – ние сме шайка човекоядци. Нещо, с което след време ще си плашат малките: ако не слушаш, ще дойдат човеците!

Нели се показва иззад землекода. Все още стискаше Енциклопеда за чимчето на главата му.

– Ей – извика Харпър. – Какво става тук?

– Ще трябва да устроим концентрационен лагер – отвърна Макензи. – С непрстъпни стени – той посочи Енциклопеда.

Харпър се опули.

– Че какво толкова е направил?

– Просто се опита да завладее човешкия род.

Харпър въздъхна.

– Значи трябва да вдигаме две огради. Стрелящото дърво в гарнизона е полудяло, пука навсякъде.

Макензи се ухили.

– Е, можем да минем и с една за двамата.

КРАЙ

© 1944 Клифърд Саймък
© 1991 Стоян Йорданов, превод от английски

Clifford Simak
Ogre, 1944

Източник: <http://sfbg.us>

Публикация:

ЧОВЕКОЯДЦИ. КЪЩАТА НА ГАГАРИТЕ. 1991. Изд. Ролис, София. Колекция Орфия: Серия Фантастика; No.1. Фантастични повести. Превод: [от англ.] Стоян ЙОРДАНОВ, Любомир НИКОЛОВ [Без сведение за ориг. загл.]. Художник: Дариуш Хойнацки. Печат: Печатна база на МА, София. Формат: 115×160 мм. Страници: 150.

Без тираж. Цена: 5.00 лв. 371200122.

Съдържание:

Човекоядци / пр. Стоян ЙОРДАНОВ – с.5;
Къщата на Гагарите / пр. Любомир НИКОЛОВ – с.70;

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/985>]